

ПЕШТАНСКО-БУДИМСКИЙ

СКОРОТЪЩА.

ГОД. I.

ИЗДАЕ,

ТЕЧ. I.

ДИМИТРИЙ ЮВАНОВИЧЪ.

Четвртакъ, 10. Септемв.

Число 21.

1842.

НАРОДНА ПЪСМА СРБСКА.

(продужено)

Она крои кошуљу намену,
Незна да ће сыну покровъ быти.
Кадъ покрои танане кошулѣ,
Она седа на лаке кочіе,
Па поѣше съ Богомъ путовати.
Путоваше целу ноѣцу царску;
Данъ освану у свету Неделю,
Данъ освану и сунце ограну.
Када баше спрама Крушедола
Ударише звона на Ютрењѣ,
На Ютрењѣ и на Летурдию.
Онда вели Анѣліа Майка:
„Ваистине мое чедо драго
„Гриота є белу цркву проѣи,
„Веѣъ айдемо цркви на ютрењѣ.
Кадъ одоше цркви на ютрењѣ,
Докучисе Ваистине слуга
До прекрасна Максима Владике,
Па му дае књигу Юванову,
Ал' подкрадомъ да не види майка.
Књигу штіе, Максиме Владика,
Књигу штіе грозне сузе ліе,
Па марамомъ очи убрисуе,
Ал' подкрадомъ да не види майка;
Свештеникомъ службу наручуе,
Вата конѣ у лаке питове,
Па се диже съ Богомъ путовати,
Своше брату Деспоту Ювану. —
Кадъ су божій законъ савршилл,
Изъ біеле цркве изшетали,
Онда вели Анѣліа Майка:
„Ваистине мое чедо драго
„Айде сыне па да путоємо.
Па поѣше съ Богомъ путовати;
Ал' беседи Анѣліа Майка:
„Ваистине мое чедо драго,
„Ваистине мене ніе драго:

„Кудъ намъ оде Максиме Владика,
„Парасіо Службу и Ютрењѣ.
Онда вели Ваистине Слуга:
„Ей госпоіо Анѣліо майко
„Максимъ намъ є Владикомъ постао,
„Па нѣму садъ ситне књиге стижу,
„Нека Богъ зна каква є сопречица,
„Нека Богъ зна какве ли су књиге,
„Дал' радостне, дали су жалостне,
„Дали коме брижне и невольне.
Кадъ су были близу Беркасова,
Онда вели мати Анѣліа:
„Ваистине мое чедо драго,
„Ваистине мени ніе драго
„Што су конѣ пуштени съ пайвана.
Ал' беседи Ваистине слуга:
„Ей госпоіо Анѣліо Майко,
„Пуштени су да се разодаю,
„Срѣъ ће момци съ нѣима путовати
„Преко мора за седамъ година.
Кадъ доѣше двору Деспотову,
Онда вели Анѣліа Майка:
„Ваистине мое чедо драго,
„Ваистине мени ніе драго
„Што с' кодъ двора гологлаве слуге.
Онда вели Ваистине слуга:
„Ей госпоіо Анѣліо Майко,
„Іова намъ є сео на ужину,
„А тако є кодъ Ювана адегъ,
„Да су онда гологлаве слуге.

(коначъ слѣдує)

ПРАВИ УЗРОК И ПОЧЕТАК СКУПЉАЊА НАШИЈЕХ НАРОДНИЈЕХ ПЈЕСАМА.

од Вука Стеф. Караѣића.

(коначъ)

Видеѣи сад без и какве сумње, да
Мушицки није познавао ни нашијех народни-

јех пјесама, а камоли вриједности њихове, заиста би вриједно било познати, како је он дошао на ту мисао, да пита за њих. Сам од себе он јамачно није на то дошао, него или читајући Ердера, или по напомињању каквога другог иностранца, као што е покојноме митрополиту Стратимировићу по писму Шлецеру било дошло у главу, да саставља Српски Рјечник и Бугарску Граматику. Шлецер се тужио Стратимировићу, што нема никаква Рјечника ни Граматике Српскога и Бугарскога езика. Стратимировић, да би угодіо Шлецеру, који му је посветио другу књигу Нестора, и којег се он није стидјео са собом испоредити, говорећи: „Ја смо и Шлецер једини људи у Европи,“ договори се са својим дворанима, да начине Српски Рјечник и Бугарску Граматику, и то ево овако: да скупе оне ријечи, којијех у Рускоме и у Славенскоме језику никако нема, па да их уметну међу Руске и (данашње) Славенске, и тако Шлецеру да наштампају Српски Рјечник; и да би се то лакше учинило, подијеле посао по словима, с којима се кога име и презиме почињало, н. п. Луклиану Мушицкоме препоруче се ријечи, које се почињу са Л и М, Јосифу Путнику са Ј и П, Стратимировић узме С и т. д. А за Бугарски језик прими се професор Лазаревић да иде на другу годину у Бугарску, да научи што Бугарски и да напише Граматику, и митрополит му обрече на тај пут дати двјеста дуката. Послије тога радостнога договора на неколико дана дође први Путник, и, као што је био шалив и слободан господичић, бацивши пред митрополита хартију, на коју је био написао неколико ријечи, каже управо, да тај посао није за њега, и да су га они преварили, будући се највише ријечи почиње са П. У том ваља да се и Стратимировић био наситио овога посла, те овај Путников изговор прими смијући се, а остали то једва дочекају; по том и Лазаревић, изговарајући се слабошћу здравља, удари натраг од путо-

вања у Бугарску, и тако овај сав посао остаје, као лисичина војска. — Ово је свемени овако приповиједао покојни Мушицки, који ми је и дао оно (око 50, а може бити и више) ријечи, што је он био скупио, међу којима се опомињем да је била лула и мавиш (ове ријечи мислим да су још негдје међу мојијем хартијама, него ме мрзи сад преметати и тражити их). Може тко рећи, да сам се ја удаљио од онога посла, о коме е овдје говор; али се надам, да ће ми то сваки паметан читатељ опростити радо, јер и ово иде и историју наше литературе. Сад опет да се вратим к нашијем народнијем пјесмама.

Да народу нашему нијесу миле своје пјесме, које он спјевава и пјева, не би их могао ни имати; али се по томе опет не може рећи, да он познаје и њихову праву вриједност, какогод, н. п. ни то, да народ какав познаје сладост и богатство језика, којем говори. Баш ако је који од нашијех књижевника и написао коју нашу народну пјесму, ни то још није знак, да је он познавао праву вриједност њихову. Митрополит је Стратимировић мени дао двије народне пјесмице својом руком написане, а у исто вријеме читајући у другој књижици нашијех народнијех пјесама 82. пјесму карао ме је, што мјесто „старога властеља“ нијесам написао и наштампао „стараго;“ а кад сам му ја одговорио, да народ тако пјева и говори, и да ја то нијесам смјео из много узрока поправљати ни кварити, он ми је рекао: „Ако пијан човек посрне и падне, не ваља и ти за њим то да учиниш, него ваља да се чуваш и другог да опоменеш, да се чува.“ По том ме је стао карати, за што није: „Мириси му душа,“ него мирисе и т. д.

Што сам ја казао онда у предговору, да сам се бојао, да ми ко не рекне: „Гле! шта е овоме пало на ум, те сљепачке пјесме издаје“ и т. д., није ономе толико био узрок, што нијесам познавао вриједност наши-

јех народнијех пјесама, колико, што сам познавао, како су наши књижевници и остали варошани у Сријему, у Бачкој и у Банату мислили о нашијем народнијем пјесмама (особито јуначкијем). И онај страх мој није био у залуд: осим многога којечега, што е говорено, мени су из двије најзнатније Српске општине у Маџарској писана писма, у којима ми се међу осталијем поругама наводи и то, што сам купио сљепачке пјесме.

Судећи само по овоме, што је овдје речено (не спомињући још много којешта, што за сад нијесам рад говорити), прије би се могло по правди рећи, да народ наш ни сад још не познаје праве вриједности својијех народнијех пјесама, него да ју је и прије свагда познавао (као што Г. П. А. Поповић мисли и говори). Од људства, које народ наш у правом смислу саставља, то се ни искати не може; а и међу самијем књижевницима много их више има, који о томе говоре само по туђијем рјечма, него који то сами управо познају. У нашијем је народнијем пјесмама за нас најдрагоцјенија чистота и сладост нашега језика: кад би књижевници наши то познавали, онда они не би кварили и грдили највећу драгоцјеност свога народа, свој народни језик, него би се трудили научити га из народнијех пјесама. А и осим ове истините мјере, којом се најбоље може измјерити, колико који од нашијех књижевника познаје праву вриједност својијех народнијех пјесама, Г. П. А. Поповић и тиме свједочи, да ни сам не познаје оно, што брани, како каже, да су Качићеве пјесме народне пјесме. Истина, да је Качић своје пјесме спјевао језиком и духом нашијех народнијех пјесама, али опет, когод поле зна, какве су наше народне пјесме, одмах сам може познати, да његове пјесме нијесу народне пјесме (као што је казано у предговору к првој књизи другога издавија нашијех народнијех пјесама у Липисци 1824. на страни XXXVIII.).

Г. П. А. Поповић може по своме обичају ласно рећи, да ја тијем срамотим народ наш, што кажем, да би се по правди прије могло рећи, да он ни сад непознаје праве вриједности својијех пјесама, него да ју је и прије свагда познавао; али когод има здрав разум и по његовијем правилама судити хоће, онај ласно може видјети, да у томе нијакве срамоте нема народу нашем, какогод ни народу Грчком у ономе, што се приповиједа, да је Омир од прошње живљео (а сад да је жив, ишли би цареви и краљеви да га виде). Прије би се могло по правди рећи да народ наш срамоте његови књижевници, који њега и језика његова не познају и мјесто користи чине му штету; но ни та се срамота не лијепи врло за народ, једно за то, што се и то погледавши на опстојатељства може оправдати, а друго, што ће народ, ако буде воља Божја те срећан кад постане, добити бољијех, достојнијех, књижевника, који ће му и у томе образ освјетлити.

Ово е само, што се тиче мојијех ријечи, које Г. П. А. Поповић спомиње; а у осталоме ако Г. Ђ. I. Петровић с његовијем ријечима гдје није задовољан, нека њих двојица расправљају, како им драго. Против овога, што сам ја казао, може Г. П. А. Поповић, или макар ко други, говорити и извртати, шта му драго; али се од овога не може одбити ни једна ријечца, јер ово нијесу моје мисли, него је истинито проповиједање онога, што јест. Многе од овијех ствари ја не бих нигда ни спомињао, да ме није Г. П. А. Поповић натјерао, а ни сад их не спомињем ни за што друго, него „за љубав к светој истини,“ и то највише за оне нараштаје народа нашега, који не ће мене (ако сам се и родио у Србији, или као што је онај 1818. године казао у њемачкијем новинама, у Јадру у Турској) држати за пасторка, а Мушицкога за сина, него обојицу за праве синове. Ја Мушицкога поштујем више и истинитије него Г. Поповић,

јер нити га поштујем коме за инат, нити за оно, што ни сам не познајем, већ за његову љубав к народу своме и за његове праве заслуге (не спомињући наше пријатељске љубави).

У Бечу 20. Јунија 1842.

П.П. Пошто је ово све било написано, читао сам у 25. броју С. народног листа, гдје и Г. С. Т. говори о узроку и почетку скупљања нашијех народнијех пјесама. Ја ћу му на оно узгред овдје казати ово: 1) кад је њему Стефан Живковић (кога сам ја о својој трошци из Панчева у Беч довео и овдје око године држао) предао Телемаха (који је мене стао више од сто дуката), онда је моја мала прстонародна пјеснарица већ била на свијету: и тако је Стефан Живковић онда могао њему обрети, да ће се наше народне пјесме искупити чрез мене, за кога је знао, да сам прије по године тај посао већ почео, а не он да ће их искупити. 2) Мени је Мушицки 1815. године заиста предао неколико нашијех народнијех пјесама (као што сам казао у предговору к IV. књизи на страни XXVI.); но јели он оне пјесме имао и 1814. године, кад је Г. С. Т. пратио по Фрушкогорскијем манастирима, или му их је послѣје неко од њекуда послао (јер он својом руком није писао ни једне) то ја управо не знам.

В. С. К.

ИНСПЕКТОРАТЪ ШКОЛСКІЙ.

отъ Д. І.

Инспектору су подвргнуте све србске, влашке и грчке школе, кое се у провинциалу находе. Ове се пакъ на 6 окружіа дѣле, отъ кои свако има са чиновнымъ печатомъ снабдѣвеногъ едногъ окружногъ кралѣв. Надзирателя, Директорскогъ Директора зовомогъ, коегъ Н. Ц. и Кралѣв. Ап. Величество, на предложеніе Верховногъ Надзирателя, именуе.

Окружіа школска су слѣдуюћа:

1) Вачко, гди е надъ 82. школе Управитель Благородный Г. Георгій Петровичъ.

2) Будимско, изъ 39. школа састоеће, кое Верховный школа Надзиратель отъ времена свогъ наименованія за умноженіе фонда школскогъ безъ сваке плате управя.

3) Велико-Варадско отъ 171. школе; стои подъ управлѣніемъ Благородногъ Г. Дмитрія Константины.

4) Карансебешко, кому предстои Директоръ Благородный Г. Урошь Воличъ, съ 244. школе.

5) Сремско, Славонско и Хорватско отъ 91. Школе, съ коима управя Благородный Г. Др. Петаръ Јовановичъ.

6) Темешко, гди е Благородный Г. Лука Кенгелаць Директоръ надъ 188. школа.

Ови сви Управители своя упутствованія и заповѣсти приимаю непосредственно отъ Верховногъ Надзирателя, — кому и сва своя извѣстія отдавати имаю. — У школскимъ предметима ни отъ когъ независе, осимъ свогъ Верховногъ Надзирательства, а корреспондираю и содѣйствую у нѣма съ публичнымъ юрисдикціама, отъ кои ѣмъ се у нужнымъ случаима цивилна ассистенція дае. Верховный пакъ школа Надзиратель свесочайше кралѣвске заповѣсти добыя чрезъ Высокославный Консиліумъ, кому онъ сва своя извѣстія сверху цѣлогъ школскогъ тѣла представля; са свима юрисдикціама политичнымъ, не иначе и съ Епископима и прочима, у союзу и отношенію школскомъ стоећима великимъ лицама, управо корреспондира, — и све учитель, такођеръ и све мѣстне школа Управитель наименовати власть и право има.

Нѣму су осимъ овы школа, и двѣ препарандіе, Сомборска и Арадска, гди се учительи изображаваю, и за учительство предуготовляваю, као свому управителю подвргнуте. Сомборска препарандія е за Србске, Арадска пакъ за Влашке учитель. Кодъ сваке се находитъ еданъ мѣстный Директоръ, еданъ Катихета, Свештеникъ и три Профессора. Ови се сви на представлѣніе Верхов-

WWW.UNILIB.RS
УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

ногъ Надзырателя отъ Нь. Ц. и Кр. Ап. Велчества именую, и осимъ Директора и мѣстногъ Управителя (кои туне служе) по све-высочайшемъ урежденію изъ Депутаціоналны Фундація школски плаћаю се. Садашній Г. Верховный Надзыратель видеѣи, да е за добро управлѣніе себи свевысочайше повѣрены школа нужно и полезно найпре и найпре сва мѣста школска обиѣи, себе са обществима, Народомъ, Свештенствомъ, Учительнима, мѣстнымъ Директорима и самомъ юностию лично упознати, ньювъ духъ, наклоность искусити, недостатке школске промотрити, такове поправити и желаемый редъ увести — зато е и свевысочайше дозволеніе измолію, и получю, сва Сербска, Влашка и Грчка училишта посѣтити. — Первогъ лѣта, т. е. 1841, посѣтію е препарандію Сомборску, и свако мѣсто, общество и школу, коя се у Бачкомъ, Сремскомъ и Будимскомъ окружію находи, осимъ оны нѣколико, коя су отъ други мѣста весма удалѣна была, и дѣце у школама нису имала, — а поредъ тога време се школско веѣ окончавало, и тако испытъ се више ніе могао предузимати. Посѣтію е на тай начинъ 212 школа.

Другогъ пакъ лѣта, т. е. садъ текуѣга, обишао е препарандію Влашку и школе у прочима трима окружіяма числомъ 603. — Како е совѣстно, ревностно и трудолюбиво у овомъ заиста весма знаменитомъ занимаію Г. Верховный Надзыратель поступао, свидѣтельствуе извѣстіе и у 17 и 18 числу Скоротече наведено.*) Позивамъ се іошъ на она общества и свештенства, гди е и предъ коима е онъ дѣйствовао. Заиста едно отъ другогъ удалѣна и у 22 Вармеѣе разсѣяна мѣста за 8 близу мѣсецій провидити, и нужна отъ ныи разазнати, само съ такowymъ се трудолюбіемъ, совѣстномъ приверженостию и съ народномъ наклоностию могло у дѣйство привести, какву е нашъ Верховный Школа Надзыратель овдѣ показао.

*) То ѣе посвѣдочити и допись еданъ изъ Арада посланъ намъ, кои ѣемо у будуѣемъ листу саобщити.

В У Г А Р С К А.

(продужено)

Одъ Варне, те чакъ преко Траянскогъ насипа узъ брегъ црногъ мора кривуда цеста. На мору на красной стрмени лежи мала варошица Балчикъ. Не далеко одавде починю развалине Каварне; хрпа разлупаногъ камня, у коега рупетинама найсиромашни Турци живе, показуе мѣсто, гдѣ е нѣкада велика варошь лежала. Овдѣ самъ походію турску школу. Заиста жалостна слика воспитателногъ заведенія!

По развалинама нѣкада цвѣтаюѣегъ села Сарской, доѣсе у Мангалию, гдѣ море сликовнымъ уливима варошицу, као нѣкій полуотокъ, окружава. Силовита олуя шибала е побунѣне валове, и никадъ невиди море тако лѣпо, као на путу у Кистенчу, одъ Римляна Томи звану, гди е Овидъ прогнанъ туговао. Красанъ предѣлъ за тужне пѣсме, но одвеѣхъ усамлѣнъ за чувствованія и страсти, збогъ кои е раскошный пѣваць изъ Рима протеранъ! —

Само су развалине Тузда, нѣкадашнѣгъ села рибара, заостале. И садъ іошъ стои на пустой клисури на мору усамлѣна колиба оногъ дивлѣгъ грчкогъ рибара, коегъ споменъ е и данасъ се у пѣсмама народа задржао. Често самъ чуо разлежуѣи се гласъ слѣдеѣе пѣсме:

Стои омка надъ валовы мора
 На каменой сазидана стѣни,
 И у омки живи дѣвойчица.
 Ню Боцарись ко невѣсту любви.
 „Любо моя съ меномъ ход' на море,
 Съ меномъ данасъ у лаѣици буди;
 Тад' се рибѣ хоѣе сакупити,
 И у крило мрежице уплѣти.“
 „„Боцарисе остан' данасъ дома,
 Само данасъ молбу ми испуни:
 Зле самъ санке саняла свакаке;
 Само данасъ не иди на море.““
 Ал' срдито онъ счѣпа удице,
 И съ каранѣмъ излѣти изъ двора.
 Нѣга слѣди са слутнымъ дѣвойка,

И нађе га на валовы мора.
 Оба двоє моремъ су бродили,
 Са грмљавомъ бура кадъ наступи;
 Онъ съ таласма силно се бораше,
 Она с' моли, и нѣму прилюби.
 У куле се подигоше вали,
 Кад' у бездни гробъ му се покаже.
 Загрљивши свою вѣрну љобу
 Таласима преда се на вѣки. —

На Дунаву лежи градъ Силистрия,
 кои е 18 Юнія 1829 године многостручно
 одликовавшемъ се Генералу Крашовскому
 своє ключе заедно са 232 топа предао.
 Ближе къ западу лежи знаменита трговачка
 варошь Рушчукъ, а јошъ ближе къ за-
 паду непобѣђеный градъ Видинъ, одъ Ту-
 рака Дѣва прозваный, и дубоко у горама
 не далеко одъ Никополя варошь Трнова.

Свагди куга, свагди прекрасно ви-
 но, дражестанъ предѣлъ, ал' мало добры
 людй. Пређашня главна варошь была е Со-
 фія, нѣкадашня столица бугарски краљва
 и нѣовогъ великолѣпця. Гробови овогъ изу-
 мрлогъ монархичногъ племена јошъ су сачу-
 вани, но савъ е трагъ нѣкадашнѣ величине
 утаманѣнъ, и Бугари, пређашнѣ землѣ
 господари, исто су тако као и Грци робови
 и поданици турски, само што ови Бугаре
 манѣ мрзе, него немирне Грке; и Турчинѣ
 безъ Бугарина бити не може; ерѣ онъ му е
 најболѣй тежакъ, најмарљивии поданикъ
 и најмирни одъ каурина.

Значай е Бугарина нѣка смѣса изъ тур-
 скогъ и Грчкогъ. Онъ е суровъ, подмуко, од-
 већъ суевѣранъ, но при свемъ томъ добро-
 срданъ, гостолубивъ, одвећъ услужанъ,
 и, што га одъ свию становника јужны одли-
 кує, необично радинъ и марљивъ. Особито
 Бугаркинѣ свагда су кодъ преслице и разбоја.
 Оне праве нѣку врстѣ бѣлогъ дебелогъ су-
 кна, кое одвећъ дуго трає; оне ткаю пре-
 шаренымъ бояма преливајуће се њилме,
 кои око весма увеселяваю. Съ овима оне
 лѣпо колибе своє|украшаваю.

(коначъ слѣдує)

УЛОМАКЪ.

(изъ Хумористе)

Најбоља „кућевна средства“ есу
 средства, коима се кућа зидати може: а
 најбоља „лѣпоте средства“ есу сред-
 ства, коима се лѣпота прибавља.

Садъ се налази много кућевны сред-
 ства, и врло много средства лѣпоте,
 коя су сва добра, али ништа нехасне.

Но има едно одвећъ добро лѣпоте
 средство: Новци! И јошъ много лѣпше
 има лѣпоте средство: Много новаца!!
 И има едно најлѣпше лѣпоте средство:
 Врло много новаца! Новцемъ се може
 много више лѣпоте добити, него лѣпотомъ
 новаца!

ДОПИСИ.

В—, 15 Авг. 1842.

(коначъ)

Г. | Г. Списатељи театрални дела, кад
 би ктели (што се језика тиче) савет Г. Дра Деме-
 тра, који им у илирској даници почетком текуће
 године даје, послушати, добро би било. — Делима
 своима показују да је томе слаба надежда, и по мом
 мишенију наши списатељи заслужују оштрију крити-
 ку, што се језика тиче, него наш народ, што се
 прави тиче, које списатељи у својим делима, же-
 лећи ји поправљати, народу на углед стављају. Међ на-
 шим списатељима има, што се језика тиче, више Кир
 Јањи и Феми, нег у народу, што се характера ти-
 че: зато би требало свим србским списатељима у
 обште, а у особ списатељима театрални дела, у ду-
 шу и срце углубити, да се народног, јединог пра-
 вог језика држе, њим ће најбоље варошанима, који
 свугди (и ја сам се у вароши родно, и узрasto,
 зато овако са србским језиком и натежем), а осо-
 бито у Београду зло србски говоре, изопаченост ва-
 рошког говора огадити. Осим тога Господо Списа-
 тељи театрални дела! дајте из србске старе и нове
 историје, дајте из србског живота театралне сачине!
 Ајдучки живот нашег народа по турској, Караџор-
 ђев бој за веру, даће вам красан материјал, само
 штудирајте народни карактер и језик. Нек вам ју-
 наци, жене, сељаци на театру делају, и говоре, и
 карактеризираи буду као Срби. — Ето вам венца
 славе, у коју ће и они, који се тешко задовоља-
 вају, затрубити. Бог ће дати, те ће боље бити!
 Чуо сам да е план за нови театар покварен, ја сам
 врло жално, ал кад сам у школу, где се филозо-
 фија предаје отишо, и видно да је прави ђумез —

онда сам реко: Преча кошуља, него аџина. Чудне неприлике, да је свети Принц аустриски, кад је ономад у Београду био, зактео школу видети! Ето видите, како и ја, поред све препоруке да се љубавно оностранске ствари мере, и суде, у кудење заиђо, и то верујте из саме жеље да будем веран референт. У гдекојим стварма јошт је велика скупцоћа, а у гдекојим е цена изравнана. Тако слуге и служавке добијају на месец по 3—4 и 5 талира. Квартир са 3—4 собе по 12—14 талира на месец, а кост са 4 јела на подне, и 2 на вече у квартал донешен 6 талира. Шустера и кројача сад има већ поприлично, и прилично раде. Пивара књагиње матере дата је једном Србљину из Сегедина за 4000 фор. сребра на годину под аренду. Београд ће се знатно разпространити, плацеви за куће дати су у два сокака по Врачару значиницима, и гдекоји су већ на њима куће сазидали. За неколико година неће човек Београд познати моћи, само нек им Бог даде мир и љубав.

I. M.

Милано 4 Септ. 1842.

Ништа младомъ, и одъ предрогогъ отечества свогъ удалномъ путнику слађе бити, по момъ миѣнију, неможе, него опоменути се благодѣи и доброжелателя свои, опоменути се миле братѣ и другога, опоменути се познати, и любимогъ рода свогъ. И ја овако сладкимъ чувствованияма упоенъ, усудуемъ се Васъ краткимъ моимъ путешествиємъ мало позабавити. Надамъ се, да вамъ ништа ново нећу казати, ако Вамъ јавио будемъ: да наши мили Србљи междуособну љубовъ, искренностъ, и страннопримство хране, и медју собомъ невредимо обдржати приљжавају. Ко се не бы овако љѣпимъ својствама изъ срца радовао? Свуда, кудъ самъ до Трета прошао, и гди се Србља налази, свуда се, велимъ, Србска наша общества красно подижу и умножавају, пакъ о умноженію свомъ башъ нарочито се и старају. Само тју еданъ примѣръ да наведемъ. Столнобѣоградско общество, кое премъ да се одъ прилике текъ изъ 80 душа состои, ништа маиѣ едпосложно подиже капиталъ на фундацію, да сваке године по когъ поштеногъ, и трудолюбивогъ рукодѣлателя у вароши за майстора извади, и окутъи. Весема лень знакъ родо- и човекољубіа! Овимъ начиномъ свако лело напредујте общество, најпре о умноженію свомъ, пакъ после, и о умноженогъ правомъ изображенію неусишно старасе. Наши Србли, кои у Хорватској обитавају, премъ да су кое съ Хорваты, кое съ Крайицы измешани, преко свега тога, и име, и нарѣчіе свое до последиѣгъ чувају и хране, и себе одъ други јако разликују. Предѣли су у Хорватској лепи, и доста плодоносни, но ветѣ и ускуније обдѣлаванѣ изискују. Овога недо-

статакъ узрокъ е главниѣ, што ондашњи жители, оскудније, нежели бы могли, живити принуждени су. Но много е жалостније видити Крайинску, у којој изъ синѣгъ камена состојте се планини нити шуму производе, нит' су за усеѣ сходне. Гди се и надѣ нешто равнице, понајвише е ветѣимъ камена комадѣмъ, или шљункомъ покривена. Земља производи нешто жита, кое шеницомъ или пшеницомъ називаю, кромѣира, прое, хайдине и кукуруза, кое е обычна њіова рана. Ветѣа часть жителя занима се тученѣмъ камена, и оправлянѣмъ царски друмова, зовомы цеста. Люди су высине средиѣ, мршави, понајвише намргодѣни, и на цѣломъ облику њіовомъ примѣчавајо се черте великогъ впечатљивія, кое на њима земальска својства причиняваю.— У Аделсбергу, кое е доста прилично мѣстанице, находисе превеликѣ лагумъ, кои се узъ дужину на више миля протеже, у ширини као и высини до два фата имати може. У овај лагумъ прате човека по трое ил' четверо съ великимъ горѣтѣимъ факляма до неколико стотина фатѣи дужине; свуда се виде изрядне и совршене фігури изъ каплюѣгъ камена (Tropfstein) сливене, као: читаѣвы людѣи составъ, штатуе на конѣи, кочіяши са шесть коня у колы уфатѣены, читаѣва езера и т. д.; унутра далѣ налазисе грдна превелика сала, у којој се и балъ кадкадъ држати обычествуе. Приликомъ таковогъ бала по 100 мајѣи светѣа воштаны упалисе, и балъ величественъ обычно бѣва. У истомъ лагуму има и два истинита езера, преко кои се виде изъ каплюѣгъ камена тако јака два моста, да преко њи са 40 мајѣи натоварена кола невредимо, и безопасно прети могу.— 23-гъ Августа по Адриатическомъ мору изъ Трста у Млетке (Венецију), изъ Венециѣ после неколико дана у Падуу, Віченцу, Верону, а изъ Вероне у Милано 2-гъ Септ. самъ сретѣио хвала Богу! присѣио. Сва су ово мѣста красна, у њима неброене, и то све знамените древности, кое обширно и обстоятелно описати, нит' ми време, нити папѣръ допушта. У Милану тју неколико дана бавити, па онда намѣравамъ одаѣде крозь Тиролску на Инсбрукъ, Салцбургъ, Линцъ, Бечъ, опетъ у мило отечество мое, у обятѣи дружбине, и любиме братѣе мое.

П. П. Наслаждаѣо самъ се благогласіємъ изрядногъ красноѣвнѣ Трстанскогъ у Неделю 21-гъ Авг. Занста и достойно се назѣва красноѣвнѣ. Госнода Трстанцы имаду петъ до шесть фелѣи ѣвнѣи, дакле добро е и уредѣно.

Ауксентіѣ Радовиѣнъ.

ОТЕЧЕСТВЕННО.

Колико е Унгарска у земљодѣлію, а нарочито у знанію, какѣимъ бы начиномъ могуѣе было и најнеплодоносно земљу на какѣугодъ хасну обра-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА



тити, спрама други земаля натрагъ остала, наиболѣ се изъ тога видити може, што у нѣой има 815 □ миля пуге землѣ, одъ кое становници никакву хасиу невуку. Истинабогъ овой занемарности найважнѣи узрокъ е мало число становника. Но на истомъ толикомъ пространству землѣ, кое Унгарска заузима, живе у Нѣмачкой до 23 милиона душа, дакле скоро юшъ еданпуть толико, као у Унгарекой.

ДОМАЋЕ ВѢСТИ.

Родолюбиви принесци на Фондъ школскій подъ руководствомъ депутаціе находеѣи се.

У готовомъ новцу б. вр.

Кузма Стефановиѣъ, учитель у Сивцу, 150 фор. —

Год. 1818: Димитріе Карапачъ, житель у Булу, 300 фор. — Петаръ Янковиѣъ, житель язачкій, посредствомъ Г. Діонисіе Чупиѣа, Игумана манастира Язка, 10.500 фор. — Димитріе Асп Марковиѣъ, почестный кондепутатъ и више сл. Вармеѣа присѣдникъ, у два путь 2.130 фор. —

Пешта 7 т. м. Синоѣъ е овамо изъ Беча у цуномъ здравлю вратио се Высокородный Гд. ц. кр. Совѣтникъ Савва Тюкюлій одъ Кевермеша.

Пешта 8 т. м. Ютросъ у повратку изъ Беча, пробавивши кодъ насъ нѣколько дана, на параброду отишо е у Сомборъ Благородный Г. Георгій Петровиѣъ, сомборскій фишкаль, и кр. намѣстный Директоръ г. н. с. народны школа у кругу бачкомъ, а мѣстный препарандіе у Сомбору.

Будимъ 9 т. м. Редкій случай смрти, кои е юче око подне кодъ насъ се догодіо, заслужуе да га ѣ нашимъ читателяма саобштимо. Можда ѣе се кому и невѣроятанъ бити чинити, али е на истгни основанъ. — Коняничке едне регименте обрлайтнантъ Т*, имао е поизанство съ К*, единицомъ кѣрю удовице Мајорице. Оба двоє су безъ свакогъ имуѣтва били, и зато се узети немогаше, неимаюѣи кауціе, коя се закономъ у войничкомъ станю изискуе. Онъ е имао у Бечу сестру богату удовицу, кою замоли, да бы му среѣу посѣвшила, и за нѣгову любезницу кауцію положила. Сестра се съ почетка на то сложи, и онъ съ любезницомъ отиде іой у Бечъ, да дѣло сврши. Но сестра му садъ обеѣанѣ порече, и онъ ожалосѣенъ безъ сваке надежде вратио се са любезницомъ у Будимъ. Юче іой куши вѣчане оправа; оба двоє отиду у цркву, исповѣдесе и причесте. Дошавши дома за

свое ствари начине тестамамъ; онъ сестри и Командирендру будимскомъ напише писмо, а она матери и пріятельници едной. У писму материномъ изявила е: да она као спрота са любезникомъ живити неможе, зато нека іой опрости што съ нѣиме умира; ерѣ за найвеѣу среѣу држи, да одъ любезникове руке умрети може, а надасе да ѣе и онъ испунити дану іой рѣчь, да ѣе и себе убити.* — И запта тако се и збуде. Оба двоє обуку вѣчане хальшине, онъ свечаный мундуръ, а она бѣлу хальшину и на главу зеленый вѣнаць. Сѣдне на диванъ (канаве), онъ поредъ нѣ, и прво нѣой пиштоль у грло саспе, затимъ себе штилетомъ пробурази, но незгодивши у срце прикучисе столу, напуни пиштоль и себе у слѣпо око удари! — Падоше двѣ жертве любострастногъ Амора! Овде су заръ быле двѣ душе едно чувство, два срца едно куцанѣ. — Слѣпа любви кудъ завести неѣешь!!

ШКОЛСКЕ ЗВАНИЧНЕ ВѢСТИ.

Нѣг. Высокоблагородіе Врховный г. н. с. народны школа Надзиратель Г. Евгений одъ Бурковиѣъ исволили су Петра Нинковиѣа, свршеногъ препарата и бывшегъ учителя, поставити за учителя новоустановлѣне ербске школе у Суботици.

ТРГОВАЧКЕ ВѢСТИ.

По гласу свеобщтегъ бечкогъ политехничногъ журнала цѣна митнице на неураѣенъ памукъ быѣ спуштена.

Бѣоградъ 4 Септ. 1842.

Промсна владѣнія у нашемъ премиломъ отечеству нѣе штетно дѣйствовала на трговину, шта више извѣстность е общта, да ѣе се скоримъ веѣа дѣятельность и веѣе повѣреніе у свему породити, — и она величествена и користоносна идеа — Конзуле трговине у Бечу, Трсту, Пешти и Земуну поставити, моѣиѣесе садъ цре и болѣ него икада у дѣйство привести. —

ПО П Р А В К А.

У последнѣмъ листу подкраласе е погрѣшка, кою молимо овако поправити: на страни 122 у реду 12 одоздо у мѣсто „последнѣ 1823 године“ читати валя „за последнѣ 23 године.“

*) Жалостна ова мати и са старіомъ кѣрю нѣе среѣнѣа была. Ова одъ любви за еднимъ официромъ, кои ю такоѣрѣ збогъ кауціе узети немогаше, пала е у сузу болестъ и пріе деветъ мѣсеціи умрла.

Листъ овай излази два путь у седмици, свакогъ Четвртка и Неделѣ, Четврткомъ на по табака съ образомъ ношива, а Неделѣмъ на читавомъ табаку. — Предплатити се може на свакой ц. кр. пошти съ полгодишномъ цѣномъ за изванске 5 фор. ср., за Пештанце 4 фор. 36 кр. ср., и у экспедици Пештанско-Будимскогъ Скоротече, находеѣой се при учредничеству у Пешти у Бедемекой улици (Bastei Gasse) Nro. 349.